

Visie gezondheid en welzijn geiten in beeld

In 2007 is onderzoek gedaan naar de visie van de biologische sector op diergezondheid en dierenwelzijn. Veehouders uit vier sectoren (geiten, melkvee, varkens en pluimvee) zijn geïnterviewd over hun visie en ideeën rond diergezondheid en dierenwelzijn. Voor de biologische geitensector is een aantal geitenhouders individueel ondervraagd. Daarna zijn de uitkomsten getoetst bij zeven geitenhouders die deelnemen in het project Biogeit. De resultaten van het onderzoek geven onderzoekers en beleidsmakers een beeld van de aspecten die de sector belangrijk vindt. Dit kan als basis dienen voor nieuw onderzoek of beleid. Daarnaast hebben melkveehouders nu de mogelijkheid om hun eigen visie te toetsen aan wat er leeft bij hun collega's.

Wanneer is een geit gezond?

Wanneer is een geit eigenlijk gezond of ziek? Dat was een van de vragen aan geitenhouders in de discussie over diergezondheid en welzijn. Een gezonde geit is sterk en heeft een goede conditie. Ze heeft een goede weerstand en kan tegen een stootje. Gezonde geiten hebben een groot herstellingsvermogen, produceren goed en spelen in het hok. Een gezonde geit past

zich aan ongunstige situaties aan, reageert goed op prikkels en vertoont het gedrag wat je van een geit verwacht. Zolang een dier op eigen kracht kan herstellen is er geen sprake van ziekte. Of en hoelang een zieke geit de kans krijgt zelf te herstellen, hangt sterk van de aandoening en de overige omstandigheden af. Bij levensbedreigende situaties moet meteen worden ingegrepen.

Preventie is eerste maatregel

In principe moet ziekte worden voorkomen door goed management en preventieve maatregelen. Het liefst ziet men helemaal geen behandelingen. Vaccinaties bijvoorbeeld doen geen beroep op de weerstand van het dier zelf en zijn daarom minder gewenst. Om dierenleed te voorkomen zijn ze soms toch nodig.

Inzet antibiotica moet mogelijk blijven

Ook al is de preventie goed, er zullen altijd geiten ziek worden. Behandelingen worden dan ook nooit helemaal overbodig. Op veel bedrijven zijn zoveel dieren bij elkaar dat de ziektedruk hoog is. Wanneer behandeling nodig is, heeft antibiotica niet de voorkeur bij de geitenhouders. Toch vinden de geitenhouders wel dat de mogelijkheid moet blijven bestaan om antibiotica te blijven gebruiken. Met name het voorkomen van dierenleed is daarbij een belangrijk argument. Aandacht voor resistentie (kuur afmaken) en residuen zijn en blijven belangrijke punten.

Meer middelen registreren

De Nederlandse geitensector is te klein om diergeneesmiddelen te laten registreren. Geitenhouders hebben daardoor gebrek aan voor geiten toegelaten geneesmiddelen. Ze moeten daarom soms noodgedwongen terugvallen op niet voor geiten toegelaten middelen. De geitenhouders vinden dat geneesmiddelen die toegelaten zijn voor schapen en rundvee ook voor geiten moeten worden vrijgegeven. Ook middelen die in andere landen voor geiten zijn toegelaten, moeten in Nederland beschikbaar komen.

Verdeeldheid over inzet niet-geregistreerde middelen

Een deel van de geitenhouders vindt dat er op praktijkbedrijven niet geëxperimenteerd moet worden met niet-geregistreerde middelen. Anderen stellen dat alles geoorloofd is als het geen residuen achterlaat, geen resistentie veroorzaakt, het geen gevaar voor dier en mens oplevert en een groot beroep doet op het dier zelf (homeopathie bijvoorbeeld). Het moet echter niet op symptoombestrijding gaan

lijken. Onafhankelijke adviseurs (die geen eigen belang hebben bij hun advies) en onderzoekers moeten samenwerken om experimenten met niet-geregistreerde middelen in een groter kader te kunnen uitvoeren.

Snel ingrijpen of zelfredzaamheid stimuleren

In de geitenhouderij kun je een gezondheidsprobleem een paar uur aanzien. Daarna moet je ingrijpen. Het dier verzwakt anders teveel en doet er veel langer over om te genezen, als het al geneest. Toch zou ook een geit de kans moeten krijgen om weerstand op te bouwen. Om te kunnen bepalen wanneer dat al of niet verantwoord is, moeten voorwaarden opgesteld worden voor toetsing. Daarbij gaat het om:

- de ernst van het lijden
- de prognose voor het dier
- de tijdsduur waarbinnen een aandoening genezen moet zijn
- de aard van de aandoening (incidenteel of chronisch)
- de mate waarin het dier blijft eten en drinken

- de mate waarin het dier nog reserves heeft
- de mate waarin het zich kan handhaven in de kudde
- de lichaamsconditie.

Hygiënisch werken voldoende

Een besmetting is gemakkelijk opgelopen, zeker op een geitenbedrijf. Hobbydierhouders vormen een groot risico voor de professionele houderijen. Eén gram mest tussen de schoenen is al voldoende voor het overbrengen van vele ziekteverwekkers. Hygiënisch werken (schoon en droog houden van geiten) heeft de voorkeur boven het gebruik van ontsmettingsmiddelen. Daarmee wordt volgens het merendeel van de geitenhouders al een acceptabel hygiëneniveau bereikt. Een zeer hoog hygiëneniveau zit echter de weerstandsoopbouw van de geit in de weg, zo vinden verschillende geitenhouders. Een gesloten bedrijfsvoering (in dit geval hoofdzakelijk het voorkomen van insleep) geeft wel rust op het bedrijf, maar blijft een utopie: op de meeste bedrijven wordt fokmateriaal (bokken) aangevoerd.

Veilig product leveren

De geitenhouders vinden dat de biologische sector alert moet zijn op zoönoses. De biologische consument verwacht dat biologische producten in ieder geval veilig zijn. Op dit onderwerp voelen geitenhouders zich niet erg zeker. Om zelf onderzoek op dit punt te verrichten ontbreken de kennis en het geld. De sector of de overheid moet onderzoek financieren naar de risico's van zoönoses. Het zou goed zijn om vast te stellen welke risico's er zijn en of die risico's in de praktijk leiden tot meer zieke dieren op biologische bedrijven. Enkele geitenhouders vinden dat ze niet meer dan gangbare geitenhouders bedacht hoeven te zijn op zoönoses.

Welzijn biologisch sector gewaarborgd?

Dat biologische productie vanzelfsprekend goed is voor het dier wordt in het algemeen niet beaamd. Het merendeel van de geitenhouders vindt wel dat dierenwelzijn gewaarborgd is door de extra regels en voorschriften. Maar ook in biologische geitenhouderij is diergezondheid geen zekerheid.

Anderen vinden dat ook dierwelzijn niet gegarandeerd is maar dat er wel moeite gedaan wordt om een goed niveau van dierenwelzijn te bereiken. De geitenhouders vinden dat naast nadenken over goede methoden om geiten te houden ook gehandeld moet worden. Nu wordt het welzijn nog te veel afgeleid van de omstandigheden op het bedrijf, bijvoorbeeld de aanwezigheid van een ziekenboek en de oppervlakte van de leefruimte. Er moeten meer objectieve maten komen die, onafhankelijk van het tijdstip van meten, een duidelijk beeld van het dierenwelzijn geven.

Probleemloos produceren belangrijk

Algemeen zijn geitenhouders van mening dat probleemloos produceren iets productief mag kosten. Werkplezier is het belangrijkste zowel voor het dier als voor de veehouder. Dat werkplezier is er als alles lekker loopt. Het welzijn van dier en mens zijn dan optimaal. Daarbij moet probleemloos produceren natuurlijk wel financieel uit kunnen.

Zelfvoorziening goed streven

Zelfvoorziening is een goed streven, maar het mag niet ten koste gaan van de gezondheid van het vee. Een deel van de beperkingen kunnen door het dier opgevangen worden door een veranderde productie of vruchtbaarheid. Op zich hoeft dit geen probleem op te leveren, maar waar het ten koste gaat van weerbaarheid, moet worden ingegrepen. Daarbij kan men denken aan essentiële toevoegingen om dierenleed te voorkomen. Zelfvoorziening voor ruwvoer heeft minder grote consequenties en is dus makkelijker haalbaar dan zelfvoorziening voor krachtvoer.

Zelfvoorziening op het gebied van vervanging van dieren is op slechts een enkel bedrijf gerealiseerd. De meeste bedrijven kopen bokken aan voor de fokkerij. Een ander aspect is meer werk en meerdere aandachtsvelden op het bedrijf. De arbeid en de aandacht die je kwijt bent aan het zelfvoorzienend zijn, kun je niet meer aan de geiten besteden. De geitenhouders zien daar een gevaar in omdat de gezondheid daaronder kan lijden.

Adviseurs om je scherp te houden

De vraag of adviseurs voldoende zijn toegerust voor de biologische geitenhouderij werd met ja beantwoord. In het algemeen moet je wat langer zoeken, maar er zijn goede adviseurs die ook biologisch van wanten weten. Het aantal goed geëquipeerde adviseurs moet gelijke tred houden met de grootte van de sector. Goede adviseurs helpen bedrijfsblindheid voorkomen. Een geitenhouder kent zijn eigen dieren het best. Als hij de behandeling aan adviseurs overlaat, bestaat de kans dat niet de best mogelijke behandeling gegeven wordt. Elkaar verstaan is dus van groot belang. In de gesprekken met

geitenhouders kwam bij dit onderdeel ook een geheel ander aspect aan de orde. Niet het al of niet serieus nemen van de biologische veehouder door de adviseur moet centraal staan, maar het dierenwelzijn. Adviseurs moeten in de eerste plaats adviseren over diergezondheid en welzijn en als dat met inachtneming van de biologische principes kan, is dat meegenomen. Het biologisch zijn komt pas op de tweede plaats. Anderzijds werkt het op verschillende 'golflengten uitzenden' experimenteren in de hand en ontstaat de kans op chronisch wordende problemen. Echter, de geitenhouder zelf blijft ten allen tijde verantwoordelijk voor zijn bedrijf.

Hoe denken de andere sectoren over welzijn en gezondheid?

In het onderzoek is niet alleen aandacht geweest voor de biologische melkveehouderij. Ook in de biologische geitenhouderij, pluimveehouderij en varkenshouderij zijn veehouders gevraagd naar hun mening over welzijn en diergezondheid.

Voor een koppel kippen geldt dat als er eenmaal een bepaald gezondheidsprobleem is, het nooit meer helemaal goed komt met de kippen. Zo zijn de regelmatig terugkerende ophokplichten aanleiding voor allerlei problemen die niet meer overgaan. Daarnaast is er behoefte aan objectieve informatie over de effectiviteit van kruidenmiddelen.

In de melkveehouderij zijn weerstand van het vee en zelfredzaamheid belangrijke aandachtspunten. Bij het invullen van preventieve maatregelen en bij de aanpak van ziektes is er grote behoefte aan onafhankelijke specialisten en aan alternatieve medicijnen. Adviseurs die zelf geen geldelijk belang hebben bij hun advies en de zaak scherp houden. Specialist die thuis zijn in bijvoorbeeld homeopathie of fytotherapie.

Knelpunten in de varkenshouderij zijn het antibioticagebruik, de hoge uitval van biggen en de beperking op essentiële aminozuren. Bewust gebruik van antibiotica, deelname aan gezondheidsprogramma's, het ontwikkelen van effectieve alternatieven, het voorrang geven van essentiële voedingsstoffen boven zelfvoorziening in de voeding en het opzetten van een bedrijfsgezondheidsplan specifiek voor de biologische varkenshouderij kunnen helpen bij het oplossen van die knelpunten.

Voor meer informatie zie hiernaast.

Meer informatie

- contactpersoon
Gidi Smolders
t 0320 293 439 e gidi.smolders@wur.nl
i www.biokennis.nl

Lopend onderzoek

- Onderscheidendheid biologische zuivel
- Antibioticavrij produceren van biologische melk
- 100 % biologische input – voer
- 100% biologische input – mest
- Salland zelfvoorzienend
- Dierenwelzijn biologisch melkvee
- Weerstand biologisch melkvee
- Weerstand varzen die zelf gezoogd hebben
- Biogeit
- Aanpak knelpunten melkschapenhouderij
- Productontwikkeling biologische zuiveldesserts

Financiering en uitvoering

In Nederland vindt het meeste onderzoek aan biologische landbouw en voeding plaats in grote, voornamelijk door het ministerie van LNV gefinancierde onderzoeksprogramma's. Aansturing hiervan gebeurt door Bioconnect, het kennisnetwerk voor de Biologische Landbouw en Voeding in Nederland. Hoofduitvoerders van het onderzoek zijn de instituten van Wageningen UR en het Louis Bolk Instituut. De resultaten vindt u op de website www.biokennis.nl. Vragen en/of opmerkingen over het onderzoek kunt u per e-mail doorgeven aan: info@biokennis.nl.

Colofon

- samenstelling en redactie
Wageningen UR
- eindredactie
Communicatiewerkgroep biologische landbouw
- vormgeving
Jelle de Gruyter, Grafisch Atelier Wageningen
- druk
Drukkerij Modern, Bennekom
- redactieadres
Wageningen UR, Herman van Keulen
Postbus 409, 6700 AK Wageningen
t 0317 478 352 e h.vankeulen@wur.nl

